

Kalásris

**Kanyarog, kúgyózik a mesefüzér, oly hosszú már, hogy szinte égig ér.
Fér-e még rá, mese, történet, mit valaki jó szívvel elmesélhet?
Fér bizony! Gyöngyét most egy Képiró hozza kicsi, díszes papírdobozba'...**

„Könyvszerető családban nőttem fel, körülbelül 4500 könyvünk volt otthon. Ezek között természetesen ott voltak a meseirodalom nagyjainak művei Benedek Elek gyűjtéseitől a Grimm-testvérek meséig, úgyhogy sokat olvastam. A másik kedvenc elfoglaltságom a fára mászás és fán üldögélés volt, amit leginkább a csongrádi nagyszüleimnél gyakoroltam. A fák egyébként is nagyon érdekeltek – gyerekkoromban például azt hittem, hogy a szelet a fák ágainak hajladozása kavarja. (Aztán persze megtudtam, hogy ez épp fordítva van.)

A magasság, az ég megnézése, megtapasztalása vonz – soha nem ültem még repülőgépen, de nagyon vágyom rá, hogy megtehessem!

A fa számomra az anyagi és a szellemi, a földi és az égi világ összekötője. A legkedvesebb mesémben, „Az égig érő fa”-ban Jankó, a kiskondás úgy halad egyre feljebb a fán, hogy akadályokat küzd le, ezáltal válik méltóvá a feljebbjutásra. Ugyanez történik velünk a hétköznapi életünkben is, így fejlődünk, érünk, és mindig utólag tudjuk meg, hogy az akadályok, próbatételek mi célt is szolgáltak.”

Surányi Gergely

Benedek Elek:

Az égig érő fa

Holt, ahol volt, nem tudom, merre volt, de valahol mégis volt, volt egyszer egy öreg király, s annak egy igen-igen szép leánya. Bezzeg volt is kérője a királykisasszonynak, de mennyi! A világ minden tájékáról jöttek az öreg király udvarába dali királyfiak, mindenféle hecke-ficki hercegek, de a királykisasszonynak egy sem tetszett. Azt mondta valamennyinek, hogy ő, míg a világ világ lesz, férjhez nem megy, el nem hagyja az ő édes apjaurát. Az öreg király örült is, búsult is ezen a beszéden. Örült, mert erősen szerette egyetlen leányát; búsult, mert elgondolta, hogy ha meghal, árván marad

ez a gyenge virágszál, s az a sok baragos királyfi még elveszi tőle az országot. Mondta is sokszor a leányának:

- Gondold meg jól a dolgot, édes leányom! Mi lesz veled, ha én meghalok?

A királykisasszony nem szólt ilyenkor semmit, csak kiment a virágoskertbe, amilyen szépséges kert nem volt a világon. Ott sírdogált, kesergett magában: „Istenem, Istenem, hogy hagyjam itt ezeket a szép virágokat!”

De nemcsak a virágokat sajnálta a királykisasszony. Volt a kert kellős közepén egy fa - hiszitek, nem hiszitek -, éppen az égig ért. Ő bizony nem megy férjhez,

mert szentül tudja, hogy ilyen kert s ilyen fa kerek e világon nincs!

- Ne félj, ne félj, kis kertecském, ne félj, ne félj, égig érő fám, nem hagylak el soha ez életben!

- mondotta a királykisasszony. Haj, kerekedék nagy, erős fergeteg, abogy ezt mondá, felkapta, megforgatta, s úgy fölrepítette a magas levegőégbé, hogy híre-póra sem maradt a kertben. Nem búcsúzhatót el szegény feje sem az apjától, sem a virágoskertjétől. Egy szempillantás múlva elpusztult a fergeteg, süttött a nap nagy hevesen, s amennyi virág volt a kertben, mind lekajladt, elhervadott, mintha forró-me-

leg vízzel leöntötték volna. Lemegy az öreg király a kertbe, látja a rettentő nagy pusztulást, kiabálja a leányát:

- Hol vagy, leányom, hol vagy?! - de kiabálhatott, a királykisasszony nem felelt.

Összeszaladtak az udvarbéliek, keresték, tűvé tették a kertnek, az udvarnak, a palotának minden zegét-zugát, de sehol nem találták.

- Bizonyosan elrabolták - mondá egyik-másik.

- Talán a föld nyelte el! - találgaták az emberek.

Sírt az öreg király, mint egy kicsi gyermek, majd megszakadt szíve a nagy, erős bánattól. Keresztette, kurrentáltatta az egész országban, még azon is túl, egyetlen leányát s fele királyságát ígerte annak, aki visszabozza. De azt ugyan keresették, meg nem találták.

Na, telt-múlt az idő. Egyszer a király azt látja álmában, hogy leányát, mikor az a nagy fergeteg volt, a forgósél felkapta, felvitte az égig érő fára, ottan is a kilencfejű sárkány várába. Ha meg nem szabadítják, a sárkány még feleségül veszi.

Még csak ez volt az igazi bánat. Mert az égig érő fának - csak tudjátok meg - akkora levelei voltak, hogy mindeniken elfért egy ország. Hát aztán ki tudná azt megmondani, hogy melyik levélen van a kilenc-

fejű sárkány vára! Mindegy, na. Megint kibirdették, hogy a királykisasszonyt az égig érő fára vitte a forgósél, ott van a kilencfejű sárkány várában, s aki onnét lebozza, annak adja a király a lányát s fele királyságát, holta után az egészet!

Hiszen csak ki kellett ezt hirdetni, jöttek a királyfiak, hercegek, grófok, bárók s minden nemzetségbéli vitézek, csak úgy nyüzsögtek az udvarban. Jöttek bizony, de lefittyent orral el is mentek, mert a fának még a közepéig sem tudtak felmászni: nagy szégyenkezéssel visszafordultak. Volt az udvarban egy kis kondásfiú, aki sokszor látta föl s le mászni a cifra gúnyás vitézeket.

- Istenem - sóhajtott a fiú -, ha megengedné a király, én is szerencsét próbálnék!

Abogy ezt mondá, csak hozzá döngölődzik egy kis malacka, s azt mondja neki:

- Hallod-e, te kondásfiú! Te mindig jó voltál hozzám, mostan megbálalom. Menj a királyhoz, s jelentsed, hogy te fölmászol az égig érő fára, s le is hozod a királykisasszonyt. Hanem kívánd tőle, hogy elébb ölesse meg a csonka szarvú bivalyt, s csináltasson a bőréből hét pár bocskort s hét rend gúnyát! Te aztán addig menj fölfelé, míg a hét pár bocskor s hét pár gúnya le nem szakad rólad. Akkor érsz egy elényülő ághoz, azon menj végig, lépj rá a legelső levélre: azon van a kilencfejű sárkány vára. Egyebet nem mondok, a többi a te dolgod.

A kis malac hirtelen bévegyült a csorda közé, egy szót sem szólt többet, azt is lassan mondta. A kondásfiú pedig gondolta magában: egy életem, egy halálom, Isten neki, megpróbálok, s ment egyenesen a király elé. Köszönt illendőképpen s elémondá, hogy mit akar.

Hej, csak hallottátok volna, mekkorát kacagott a király! A szívét facsarta a nagy búbanat s keserűség, de mégsem tudá megállani a kacagást.

- Mit mondasz te, emberizink?!

- kérdezte a kondásfiútól, mint-
ba nem jól ballotta volna, amit
az elébb mondott.

- Én azt, fenséges királyom, éle-
tem, halálom kezébe ajánlom,
bogy felmászok az égig érő fára,
s vissza nem jövök a királykis-
asszony nélkül.

Ott ült a király mellett az udvari
bolond is. Kérdi tőle a király:

- No, te bolond, hát te mit szólnsz
ebhez a bolond beszédhez?

- Azt - mondá a bolond -, hogy
fogadd fel ezt a macskabékát
vicebolondnak.

De már erre megmérgeződött a
kondásfiú. Azt mondta a király-
nak:

- Felséges királyom, ne hallgas-
son a bolondra, mert bolond
liból bolond szél fú. Ölesse le
a csonka szarvú bivalyt, csinál-
tasson nekem hét pár bocskort
s hét rend gúnyát, s húzassa a
fejemet karóba, ha a királykis-
asszony nélkül visszatérek!

„Hm - gondolá a király -, ez
már mégsem tréfabeszéd!” Azt
mondta hát a kondásfiúnak:

- Jól van, fiam, János, úgy lesz,
abogy kívánod, de azt megmon-
dom, úgy essél le a fáról, hogy
törjék is ki a nyakad, mert kü-
lönben a hóhérral töretem ki.

János megköszönte a király jó-
kívánságát, s abogy kész volt a
hét pár bocskor s hét rend gú-
nya, egy nagyot fohászokodott,
kicsi baltáját belevágta a fába,
nekilódult a nyelénél fogvást,
azután feljebb vágta baltáját,
s egy szempillantás múlva úgy
elveszett a rengeteg nagy leve-
lek közt, hogy emberi szem nem
látta többet.

Hét nap s hét éjjel folyton-foly-
vást mászott, kapaszkodott, ru-
gaszkodott, hol itt lógott, hol ott
lógott, míg a hetedik pár bocskor
s a hetedik rend gúnya is le
nem szakadt róla. Ekkor - éppen
abogy a malacka elémondotta

- egy végtelen hosszú éléhajló ághoz ért. De az az ág olyan vékony volt, mint a karom, még annál is vékonyabb. Nem sokat gondolkozott: hasra feküdt, s úgy csúszott elébb, elébb. Hajladozott az ág erre, hajladozott arra - hej, ha letörik! -, ízzéporrá törik minden csontikája!

„János, János, térülj vissza!” - mondogatta magában, de ezt csak úgy mondta, ő bizony nem térül vissza, ha már eddig eljött. Ahol, ni! Már itt is van az ágnak az első levele, éppen csak egy jó ugrásra tőle. Nekifohászkodott, behunyta a szemét - szervusz, világ! -, ráugrott a falevélre, hogy csak elterült rajta, mint egy kecskebéka. No, csakhogy itt van!

Bezeg elállt szeme-szája, mikor széjjelnézett. Hát itt éppen olyan ország van, amilyen odale. Volt itt minden: erdő, mező, falu, város, patak, folyó,

tenger, csak embert nem látott, de akkorát sem, mint egy ütés tapló.

Ment, mendegélt János erdőkön, mezőkön, hegyeken, völgyeken által, s a hetedik napon egy gyémántpalotához ért. No, hanem ilyen palotát sem látott még. Kakassarkon forgott, bétezer ablaka s bétezer garádicsa volt. De olyan sebesen forgott, mint a forgószél, még annál is sebesebben. Mire egy garádicsra rá akart lépni, már a más oldalon forgott az, s ha nekiszökött, úgy visszaesett, hogy döngött a föld alatta.

- Úgy-é - rikkantott János nagy mérgesen -, nekem is van eszem, hé! - Fogta a baltáját, hirtelen belevágta egy garádicsba, s annál fogvást szépen fölsétált a gyémántpalotába.

Hát a királykisasszony már messziről szaladt elébe nagy lelkendezéssel.

- Jaj, édes kicsi Jánoskám, hogy jövel ide, ahol a madár sem jár?!

Mondá János:

- Azt bizony ne kérdezgesse a kisasszony, hanem jöjjön velem az édesapjához!

- Jézus Mária, Szent József! Ki se ejtsd többet a szájadon, mert ha meghallja a kilencfejú sárkány, vége az életünknek.

Jött is a sárkány egyszeribe, szakadt a láng mind a kilenc szájából. Kérdi a királykisasszonyt:

- Hát ez az emberizink mit keres itt?

- Ó, lelkem, sárkányom - könnyögött a királykisasszony -, ne bántsд ezt a fiút! Az én kicsi inasom volt, s feljött utánam, hogy engem szolgáljon.

- Jól van, jól - morrogott a sárkány -, meghagyom az életét, de majd én is adok neki dolgot, hadd látom, fele kár-e vagy egész, amit eszik. Volt a sárkány istállójában egy girbes-görbes, sánta ló, s a sárkány azt parancsolta Jánosnak, hogy csak kúrálja ezt a lovat, de úgy kúrálja, hogy ha valamit kér tőle, mindég egyebet adjon neki, máskülönben az életével játszik.

„Hiszen ez könnyű dolog!” - gondolta János, s mindjárt ment az istállóba. Na, még ilyen lovat sem látott, mióta a világon van. Csak a csontja meg a bőre volt, s a lábára sem tudott állani, feküdt a hídláson, s nyögött a szegény pára, nyögött keservesen. Jánoska sarjút tett elébe, de rá se nézett. Zabot vitt neki, az sem kellett. Biztatta jó szóval:

- Egyél, te szegény pára, egyél! - de egy szál sarjú, egy szem zab nem sok, annyit sem evett.

Egyszer csak megszólal a ló:

- Látom, hogy jó szíved van, te fiú, de hiába kínálsz engem sarjúval, zabbal, ez nem nekem való. Égő parázs az én abrakom, de a gazdám nem ad. Azt akarja, hogy megdögöljek, mert csak én tudom a titkát: hogy s mint lehetne őt elpusztítani.

- Hát mit adjak? - kérdezte Jánoska.

- Égő parazsat, fiam, de sokat.

- Igen, de a sárkány azt mondta, hogy mindig mást adjak, mint amit kívánsz.

- No bizony, ha mást adsz, nem is viszed haza a királykisasszonyt - mondotta a ló.

Egyéb sem kellett Jánoskának. De már akkor ad ő mindent, amit a ló kíván. Mondta is a lónak:

- Na, te szegény pára, kívánj akármit, megteszem!

Mondá a ló:

- Csak azt kívánom, hogy vasárnap, mikor a sárkány a kis-asszonnyal templomba megy, te maradj itthon, a favágón gyűjtsd meg a kazlat, a többit csak bízd rám.

Alig várta János, hogy templomba menjenek, meggyújtotta a kazlat, s mikor leégett, vitt a lónak egy lapát parazsat. Még meg sem szusszant, mind egy falásig megette, s abban a minutában lábra is állott. Ment egyenesen az udvarra, s ott azt a temérdek sok parazsat megette, de úgy, hogy még a hamut sem hagyta meg. Jánoskának a szeme-szája elállott a nagy álmélkodástól. De hát még akkor ámult-bámult istenigazában, mikor nézi, nézi, s hát látja, hogy a ló szőre ragyog, mint az arany, a bordája egy sem látszik, s nem is négy lába van ennek a lónak, hanem öt.

Megrázkódott, nagyot fújt a ló

most, de bezzeg káprázott Jánoskának a szeme. Olyan gyönyörűséges aranyszőrű paripa lett belőle, hogy a napra lebetett nézni, de már aztán erre nem. Azt mondta Jánoskának:

- Na, te legényke, jótétel helyébe jót várj! Hallgass reám! Szaladj le a pincébe, van ott egy nyereg, egy kantár s egy kard, hozd fel hamar!

Szaladt Jánoska a pincébe, veszi a nyeret, kantárt, kardot, de mikor éppen ki akart serülni az ajtón, jó a sárkány nagy derendóciával, megállítja Jánoskát.

- Megállj, hé! Hová viszed ezt a lószerszámot? Meghalsz most, de mindjárt!

Ki is kapta egybe Jánoska kezéből a kardot, s le akarta nyiszszenteni a nyakát.

- No, te emberizink - mondotta a sárkány -, búcsúzz az élettől, mert megcsaltál!

- Ne ölj meg, bagyd meg az életemet - könyörgött Jánoska -, nem csallak meg többet!

- Megöllek, te emberizink, hanem elébb még megiszunk egy kupa bort a bűneidért!

Mindjárt eresztett egy kupa bort a legnagyobb bordóból, töltött magának s Jánosnak is, aztán biztatta:

- Igyál, te emberizink, többet úgysem iszol.

Ittak egyet, de Jánoska csak könnyörgött tovább:

- Hagyd meg az életemet, kilencfejű sárkány, nem csallak meg többet!

Mondá a sárkány:

- Nem hiszek neked, János, de igyunk még egy kupa bort az én bűnömért is.

Ittak még egy kupa bort. Hát - Uram, Jézus Krisztus! - egyszerre csak elkezdett táncolni a sárkány, nagyokat rikkantott: „lábam ide, nem oda!” - s addig ide, addig oda, elterült a földön, s aludt, mint a bunda.

De bezzeg szaladt Jánoska esze nélkül! Jól levághatta volna a sárkánynak mind a kilenc fejét, de már az udvaron volt, mikor

erre gondolt. Mondja az ötlábú lónak az esetét.

- Csak hamar nyergelj s kantározz; jól tetted, hogy nem nyúltál hozzá - mondá a ló. - Mikor egy fejét levágtad volna, egyszerre felébred, s vége lett volna az életednek. Jánoska hirtelen fölnyergelte az ötlábú lovat, föl pattant rá, s csak azután kérdezte:

- Hát aztán hová s merre, édes lovam?

- Az erdőbe, kicsi gazdám. Ott van egy vaddisznó, annak a fejében egy nyúl, nyúl fejében egy iskátulya, iskátulyában kilenc lódarázs. Ebben a kilenc lódarázsban van a kilencfejű sárkány ereje, ha ezeket elpusztítjuk, annyi ereje sem lesz a sárkánynak, mint egy szopós gyermeknek. Eközben elindult a ló sebes vágatással, s mire Jánoska egyet szólhatott volna, ott is voltak az erdőben.

- No, kicsi gazdám, itt vagyunk. Ahol ni, már jó is a vaddisznó. Jött bizony, egyenest nekik tartott. Vicsorgatta az agyaráát, felállott a két hátulsó lábára, s úgy rugaszkodott nekik, hogy levágja. De az ötlábú lónak nemiába volt öt lába, úgy ódalba rúgta a vaddisznót az ötödik lábával, hogy egyszeribe felfordult.

Nosza, Jánoskának is megjött a kurázsija, kirántotta a kardját, s úgy találta fejbe vágni a vaddisznót, hogy csak kétfelé vált a feje, s uccu neki! kiugrott belőle egy nyúl. Hípp-hopp, utána! Szaladt a nyúl, mint a szél, de még sebesebben az ötlábú ló, s mikor utolérte, úgy megrúgta az ötödik lábával, hogy a szegény nyulacska mindjárt szörnyetbalt. Jánoska most már leszállott a lóról, kettébasította a nyúl fejét, s hát csakugyan benne volt az iskátulya, iskátulyában is benne kellett lenni a darazsaknak, mert zúgtak, dongtak, zakatoltak benne, mintha ördög bújt volna beléjük. Jánoska nem sokat teketóriázott, letette az iskátulyát egy lapos kőre, vett egy másik lapos követ, s azzal úgy ráütött az iskátulyára,

hogy se iskátulya, se darázs.

- No, kicsi gazdám - mondá az ötlábú ló -, most már mebetünk haza bátran, ne félj a kilencfejű sárkánytól.

Hát csakugyan, amikor hazaértek, ott feküdt a sárkány a pincében, annyi ereje sem volt, mint egy beteg légynek.

- Megöléd az erőmet, úgy-é? - mondá Jánoskának, mikor meglátta.

- Meg én, de megöllek most téged is, a királykisasszonyt pedig hazaviszem.

- Ne ölj meg! - könyörgött a sárkány. - Vidd haza a királykisasszonyt, s vele ami kincset találsz, mind elviheted.

- Nem kell nekem a te kincsed - mondá Jánoska, s levágta a sárkánynak mind a kilenc fejét, nehogy többet lábra állhasson.

Azzal szaladt fel a királykisasszonyhoz, s elbeszélte, hogy mi mindent nem csinált, amióta

nem látták egymást.

- Jaj, lelkem, Jánoskám - örvendett a királykisasszony -, nem is leszek én másé, csak a tied, akár itt maradunk, akár hazamegyünk!

Azt mondá Jánoska:

- De bizony itt nem maradunk, majd csak visszamegyünk valahogy.

Meghiszem azt, ha olyan könnyű lett volna! De csak most jutott eszébe Jánoskának, hogy milyen vékony ágon csúszott ő ide. Ő csak visszacsúsznék valahogy, de a királykisasszony leszédül az ágról, bizonyosan leszédül.

„Mit csináljak? mit csináljak?” - tűnődött, búcsálódott Jánoska, s sétált föl s alá az udvaron nagy búsán. Egyszerre csak elébe áll az ötlábú ló, s kérdi:

- Min szomorkodol, kicsi gazdám?

Mondja Jánoska, hogy min szomorkodik.

- Azon bizony egyet se szomorkodj, ballod-e! Üljetek fel a hátamra, s a többit bizjátok reám! No, ha úgy, hát fel is ültek az ötlábú ló hátára.

- Most hunyjátok be a szemete-

ket! - mondá a ló.

Bebunyíták.

- Most nyissátok ki! Kinyitották.

Hát ott vannak az öreg király udvarában. Mentek föl a palotába, egyenest a király szobájába.

Hej, Istenem, az öreg király már halálán volt, de mikor meglátta a leányát, felszökött az ágyból, s ha meg nem fogják, mindjárt táncra kerekedik. Egyszeribe papot hívatott, s a fiatalokat összeadatta. Csaptak hét országra szóló lakodalmat. Hét nap s hét éjjel folyton-folyvást ettek-ittak, táncoltak. Én is ott voltam, s addig táncoltam, míg a sarkam hátrafordult, aztán megfutamodtam hátrafelé, s úgy elszaladtam eléfelé, hogy mézeskaláccsal sem tudtak viszszaérni.

Aki nem hiszi, járjon utána.

